

EN BOG, SOM BURDE SKRIVES

Af SVEND RANULF

FRANCIS BACON gør i *Novum Organon* opmærksom paa, at den ny videnskabelige Metode, han tager til Orde for, maa kæmpe paa den ene Side mod et Hang til kritikløs Lettroenhed og paa den anden Side mod en overdreven og ubegrundet Skepticisme. Og Forholdet er det paradoxale, at ganske ubeviste Paastande i mange Tilfælde uden videre finder Tiltro og Anerkendelse hos de samme Mennesker, som afviser ethvert Forsøg paa alvorlig Bevisførelse med overlegen Skepsis. Denne Situation, der paa Bacons Tid forelaa i Naturvidenskaben, kan man i vore Dage genfinde paa Socialvidenskabernes Omraade. Ogsaa her kan der findes Exempler paa, at ubeviste Paastande, der stemmer overens med populære Ønsker eller Anskuelser, indbringer deres Ophavsmænd videnskabeligt Ry, samtidig med at alle Forsøg paa at anvende en empirisk-induktiv Metode i Socialvidenskaberne erklæres for haabløse. Denne Skepticisme begrundes gerne med Argumenter af lignende Art som dem, der paa Bacons Tid anvendtes mod en empirisk-induktiv Metode i Naturvidenskaben. Man henviste dengang til Emnernes komplicerede Beskaffenhed, til Vanskeligheden ved at udføre Experimenter, til den menneskelige Forstands Svaghed og Livets Korthed. Naturvidenskabens senere Udvikling har godtgjort, at alle disse Indvendinger var ubegrundede. Alligevel henviser man nutildags i Socialvidenskaberne ogsaa til Emnernes komplicerede Beskaffenhed, til Umulighed af at foretage Eksperimenter (endskønt dette ogsaa gælder Astronomien, som dog er blevet en ganske respektabel Videnskab), og endelig til Umuligheden af paa mange Omraader indenfor Socialvidenskaberne at anvende kvantitative Metoder — endskønt man har set saadanne Metoder med Held blive anvendt paa Omraade efter

Omraade, hvor de paa Forhaand var erklæret umulige. Med Rette henviser Bacon til, at man heller ikke før Columbus' Rejse vilde fæste Lid til de Grunde, hvorpaa han støttede sin Forventning om at finde et Kontinent hinsides Oceanet. Hvis Skeptikerne havde faaet Lov at raade, var Amerika ikke blevet opdaget, og den nyere Tids Naturvidenskab var ikke blevet til. Paa samme Maade synes der nu at kunne være Fare for, at Skepticisme paa urette Sted — i Forbindelse med en lige saa ubegrundet Lettroenhed paa andre Punkter — skal hindre Udformningen af en metodisk vel underbygget socialvidenskabelig Forskning.

For saa vidt ovenstaaende Karakteristik af Situationen indenfor Socialvidenskaberne er korrekt ogsaa for Sveriges Vedkommende, kan et nylig udkommet Værk, som her skal gøres til Genstand for nærmere Omtale, næppe have faaet nogen velvillig Modtagelse. Herbert Tingsten gør i *Den svenska socialdemokratiens idéutveckling (I—II, Stockholm 1941)* et særdeles energisk Forsøg paa at holde sig alle en empirisk Metodes Krav strengt efterrettelig. Denne Bog er, saa vidt vides, den eneste hidtil foreliggende, paa et omfangsrigt Materiale baserede og strengt objektive Undersøgelse af, hvilken Rolle marxistisk Tankegang faktisk har spillet paa forskellige Tidspunkter i et socialdemokratisk Partis Historie, og naturligvis har Bogen Krav paa den største Interesse i Kraft af de Resultater, den i saa Henseende kommer til. Disse Resultater kan man imidlertid let og hurtigt gøre sig bekendt med ved at læse Bogens Slutningsafsnit og de sammenfattende Kapitler, der afslutter hvert af dens vigtigste Afsnit. Paa dette Sted skal Resultaterne derfor kun refereres, for saa vidt det er nødvendigt til Illustration af den anvendte Metode, idet det først og fremmest er denne Metode, der paa de følgende Sider skal gøres til Genstand for Omtale. I metodologisk Henseende frembyder Bogen Ejendommeligheder, som synes at maatte være af Interesse for enhver, der beskæftiger sig med Socialvidenskab, ganske bortset fra, hvorvidt han er specielt interesseret i det af Tingsten behandlede Emne.

Den Opgave, Tingsten har sat sig, bestaar i at konstatere, hvad der til forskellige Tidspunkter har været de fremherskende Anskuelser indenfor en given social Gruppe, her altsaa indenfor et politisk Parti. Som Materiale har han benyttet den svenske socialdemokratiske Presse, Agitationsskrifter udgivne af Partiet, Rigsdagsforhandlinger, Beretninger fra Partikongresserne, Protokoller over Partibestyrelsens Møder o. s. v. Det vilde ved en saadan Un-

dersøgelse være en stor Lettelse, om man kunde stole paa sit eget eller andres subjektive og paa Hukommelsen baserede Skøn angaaende Stemninger i Partiet paa forskellige Tidspunkter i Fortiden. Men Tingsten er ikke paa noget Punkt faldet for en Fristelse til paa denne Maade at tage sig Sagen let. Alle hans Resultater er omhyggelig dokumenteret ved Citater eller Referater fra eller Henvisninger til Kildematerialet. Denne Samvittighedsfuldhed fortjener at fremhæves, fordi man ellers ofte ser socialvidenskabelige Forfattere begaa Forsyndelser paa dette Punkt.

Det er imidlertid ikke nok at henvise til, at en enkelt Socialdemokrat en enkelt Gang har sagt saadan og saadan, hvis Formaålet er at fastslaa, hvilke Anskuelser der har været fremherskende i Partiet. I dette Øjemed maa man sikre sig, at de Udtalelser, man beraaber sig paa, er repræsentative eller typiske. Dette kan kun godtgøres ved en Paavisning af, at den paagældende Anskuelse ofte har været udtalt eller paa anden Maade kan ses at have fundet betydelig Tilslutning indenfor Partiet. Afstemningsresultater ved Partikongresser o. l. er naturligvis her et nærliggende Kriterium. Men for saa vidt det drejer sig om at benytte Presse-Udtalelser som Kildemateriale, synes en Udtalelses Repræsentativitet i sidste Instans at maatte bedømmes ved en Optælling af, hvor ofte ellers den paagældende Anskuelse er kommet til Udtryk i Pressen. I Principet er dette ogsaa, hvad Tingsten gør. Han godtgør en Udtalelses Repræsentativitet ved i Noterne at henvise til et større eller mindre Antal Parallel-Udtalelser. Han foretager ikke udtømmende Optællinger, hvilket man vel nok indenfor bestemt angivne Rammer kunde gøre; men det vilde muligvis være letsindigt at drage videregaaende Slutninger af det præcise talmæssige Udtryk, man paa den Maade kunde opnaa, og i hvert Fald er en saadan Præcision ikke nødvendig for Tingstens Formaal. Vigtigt er det blot at fastslaa, at Tingsten her faktisk, saa snart han overhovedet taler om Repræsentativitet, opererer med det kvantitative Synspunkt, hvis Umulighed paa disse Omraader saa ofte er blevet proklameret.

Nødvendigheden af at undersøge alle citerede eller refererede Udtalelsers Repræsentativitet bevirker naturligvis, at det Kildemateriale, der maa gennemarbejdes, bliver ganske overordentlig omfattende. Hvad den svenske socialdemokratisk Presse angaar, meddeler Tingsten, at samtlige Aargange af et vist Antal nærmere angivne Blade (formodentlig de mest udbredte) er blevet systematisk gennemarbejdet, og at for nogle Perioders Vedkommende

samtlige socialdemokratiske Blade samt et vist Antal Blade af anden Partifarve har været benyttet. Det er klart, at naar der stilles metodiske Krav af denne Art, vil Arbejdet med Indsamling af Materiale let antage saadanne Dimensioner, at det bliver uoverkommeligt for en enkelt Forsker. Tingsten takker i Forordet fire Medarbejdere for den Hjælp, de har ydet ham, især ved Excerpteringen af Aviser og af Rigsdagsforhandlinger. Konsekvensen af det skildrede Forhold er, at en socialvidenskabelig Forsker, der ikke kan opnaa Assistance til Indsamling af Materiale, enten maa henfalde til Dilettanteri eller begrænse sig til at arbejde med Materiale, der allerede er indsamlet af andre, f. Ex. historisk Materiale. Direkte Studier af Nutidssamfund maa for hans Vedkommende være udelukket. Men dette fører let til, at Dilettanter, som uden Skrupler slaar af paa de metodiske Krav, bliver alene om at behandle et vigtigt videnskabeligt Omraade og gennem gensidig Anerkendelse af Dilettanteriet konstituerer sig som videnskabelige Autoriteter. Mangelen paa Assistance er heller ikke en Hindring for, at man kan sidde ved sit Skrivebord og udspekulere filosofiske Teorier til Retfærdiggørelse af, hvad der her er betegnet som Dilettanteri. Jeg har andetsteds (i min Artikel *Two Types of Sociology*, i *Theoria*, Hefte I, 1940) søgt at gøre lidt nærmere Rede for de erkendelsesteoretiske Problemer, som her kan foreligge, og under Henvisning dertil skal jeg paa dette Sted nøjes med at sige, at Tingstens Metode, for saa vidt den hidtil er beskrevet, forekommer mig at være et Mønster paa, hvorledes en socialvidenskabelig Undersøgelse bør foretages.

Saa fremt det synes muligt at tænke sig en forstaaelig Aarsagssammenhæng mellem to Fænomener, der blot en enkelt Gang vides at være forekommet samtidig paa samme Sted, er der ofte en Tilbøjelighed til uden videre at antage Existensen af en saadan Aarsagssammenhæng. I Naturvidenskaberne er man dog forlængst kommet til den Indsigt, at den umiddelbare Forstaaelighed er et tvivlsomt Kriterium paa Kausalitet, og at det afgørende maa være de paagældende Fænomeners regelmæssige Sammentræffen i Tid og Rum. Men i Socialvidenskaberne er det endnu ofte Forstaaeligheden, der betragtes som det afgørende Kriterium. Dette kan ogsaa udtrykkes saaledes, at man i Socialvidenskaberne er tilfreds med plausible Gætninger vedrørende Aarsagsforhold, medens man i Naturvidenskaberne kræver Beviser, eller at man i

Socialvidenskaberne betragter Kausalhypoteser uden Verifikation som mere eller mindre definitive Sandheder, medens man i Naturvidenskaberne strengt fastholder Kravet om Verifikation.

Det kan ikke bestrides, at Tingsten ofte, naar han vil fastslaa Aarsagssammenhæng, bliver staaende ved blotte plausible Gætninger. Naar han har konstateret, at to Fænomener en enkelt Gang er forekommet sammen i det svenske Socialdemokratis Historie, og at det ene med Rimelighed kan betragtes som Aarsag til det andet, ræsonnerer han i mange Tilfælde, som om han dermed havde godtgjort et Aarsagsforhold. Men det hænder ogsaa, at han styrker sin Argumentation ved Henvisninger til et oftere forekommende Sammentræf af de to Fænomener, hvorom det drejer sig. I de følgende Citater vil de Steder blive udhævet, hvor der er Tale om saadanne Henvisninger, og hvor der altsaa foreligger Tilløb til Verifikation af Kausalhypoteser.

I de første Aar af det tyvende Aarhundrede indtog de socialdemokratiske Principspørgsmaal en forholdsvis underordnet Plads i Diskussionen indenfor det svenske Socialdemokrati. »Till en del kan detta förklaras av att den sociala omvälvning, till vilken partiet syftade, på grund av maktförhållandena måste ställas på framtiden, och att andra mera närliggande mål blevo aktuella och provisoriskt dominerande. Framför allt måste demokratiens erövrings som en utgångspunkt för den framtida verksamheten. Försvarsfrågan och andra frågor trängde sig i förgrunden av svensk inrikespolitik. . . . Men möjligen bidrog också det marxistiska perspektivet, som fortfarande präglade partiets ideologi, till att skapa ett slags fatalism inför utvecklingen i stort och därmed till att minska intresset för frågan om det socialistiska samhällets uppbyggande. . . . Det bör också beaktas, att de problem, som voro förknippade med socialiseringen, erbjödo ojämförligt större svårigheter än t. ex. författnings- och försvarsfrågorna. Ingen kvalificerad ekonom, som kunnat leda eller stimulera en debatt kring dessa problem, anslöt sig partiet«. (I, 199 f.).

I Tiden efter Aar 1900 blev det svenske Socialdemokrati udpræget forsvarsnihilistisk. »En av orsakerna ... var säkerligen, att 1901 års härordning, som beslutats mot partiets energiska opposition, medförde personliga bördor av et helt annat slag än tidigare försvarsorganisationer och därför var ägnad att bilda utgångspunkten för en folklig agitation mot försvaret. Den stundom förekommande användningen av militär för upprätthåll-

lande av ordningen vid arbetskonflikter kom försvarsmakten att för stora delar av arbetarklassen framstå som ett de härskandes vapen i klasskampen. Det ända tillfälle, då fara för en krigisk konflikt förelåg, var vid unionsbrottet 1905; arbetarnas starka reaktion mot det svenska krigshotet medförde säkerligen en kritisk inställning mot militärväsendet överhuvud. Ehuru den internationella socialdemokratien hade blicken öppen för den stegrade krigsfaran, räknade den på dess avvärjande, icke minst genom arbetarklassens sammanhållning. För Sveriges del syntes en omedelbar krigsrisk osannolik särskilt under åren närmast efter 1905, då unionen avvecklats och Ryssland efter kriget med Japan och de inre oroligheterna ansågs oförmögat att föra krig. Alle dessa synpunkter äro emellertid av underordnad vikt. Det väsentliga är att betona, att den svenska socialdemokratien genomgick ett utvecklingskede, som har sin motsvarighet inom andra länders socialdemokratiska partier; innan socialdemokratien vunnit sådan styrka, att den känt sig mera reellt medansvarig för landets styrelse, har den överallt visat starka försvarsfiendliga tendenser«. (II, 175).

Angående Aarsagerne til den ideologiske Udvikling, det svenske Socialdemokrati i det hele taget har gennemløbet, siger Tingsten: »Det svenska partiets ideologiska förändringar kunna ses som ett led i en internationell process. Socialdemokratien har i alla stater, där den vunnit en mera betydande maktställning, undergått i huvudsak samma utveckling som i Sverige. I fråga om en rad länder vore det, av en summarisk undersökning att döma, möjligt att göra tämligen fullständiga paralleller till föreliggande arbete. Det är alltså felaktigt att, såsom icke sällan sker, se den moderna svenska socialdemokratien såsom resultatet endast av för Sverige egendomliga förhållanden«. (II, 422 f.). »Vår avsikt har varit att i första rummet uppvisa den socialdemokratiska utvecklingens karaktär av en från de givna utgångspunkterna ofrånkomlig ideologisk upplösningsprocess. Denna synpunkt, som gäller socialdemokratien även i andra länder, har telt sig som den centrala, även om den i skilda avseenden kan och bör kompletteras med andra synpunkter«. (II, 425).

Man vil bemærke, at Tingsten selv antyder en Distinktion mellem to Arter af Kausalteorier. Han siger om de Aarsager, for hvis Vedkommende han har skitseret en Verifikation, at de er mere væsentlige eller centrale end de andre. Alligevel synes han ikke at mene, at Mangelen paa Verifikation forringer Sandhedsværdien af de Kausalteorier, hvor der kun er Tale om uvæsentlige eller periferiske Aarsager.

Det maa indrømmes, at alt, hvad Tingsten siger angaaende de uvæsentlige eller periferiske Aarsager, meget vel kan være fuldkommen rigtigt. Der kunde ikke indvendes noget mod i alt dette at se Hypoteser, som det vilde være interessant at prøve paa at verificere. Men den før nævnte Analogi fra Naturvidenskaberne er et vægtigt Argument imod at acceptere saadanne Hypoteser som videnskabelige Resultater, uden at de først er verificeret. Og her til maa føjes, at det uden Forsøg paa Verifikation overhovedet ikke er muligt at gendrive en Hypotese (medmindre den indeholder en Selvmodsigelse). Konsekvensen af at acceptere uverificerede Kausalhypoteser bliver da, at man, naar Talen er om Aarsagsforhold, kan paastaa hvad som helst man finder for godt og uden videre kræve sine Paastande anerkendt som Videnskab. En falsk modsigelsesfri Kausalhypotese bliver en Umulighed. Men al Videnskab forudsætter, at der er Forskel paa sandt og falsk. Hvis en falsk Kausalteori er en Umulighed, er dermed ogsaa al Videnskab om Aarsagsforhold udelukket.

Tingsten gør enkelte Forsøg paa at afkræfte Kausalhypoteser, der er opstillet af andre. Det, han her bestrider, er imidlertid i to Tilfælde selve Existensen af de Kendsgerninger, der søges forklaret (II, 419 f. og 429 f), og i et tredje Tilfælde forudsætter det Argument, han bruger, at en Verifikation har været forsøgt (II, 424 f.). En virkelig Gendrivelse af en uverificeret Hypotese foreligger altsaa ikke.

Konklusionen af alt dette er, at Tingstens uvæsentlige eller periferiske Aarsager bør ignoreres af Videnskaben, indtil de gennem en Verifikationsproces har opnaaet samme videnskabelige Status som de Aarsager, han kalder væsentlige eller centrale. Det kan synes overmaade plausibelt at antage, at et socialdemokratisk Partis mere eller mindre udprægede Forsvarsnihilisme beror paa, hvorvidt Militæret anvendes i Strejker, og hvorvidt den internationale Situation ser truende ud eller ikke. Men man bør ikke tro derpaa, før man har undersøgt, om Socialdemokratiets Holdning faktisk altid og i alle Lande har varieret i Overensstemmelse med

de nævnte Omstændigheder. Det kan ganske vist tænkes at have en vis Betydning, at man supplerer en Kausalhypotese, som man prøver paa at verificere, med Formodninger om, hvilke andre Aarsager der i den paagældende Sammenhæng ogsaa kan tænkes at gøre sig gældende. Man kunde maaske derved tilskynde andre til for disse formodede Aarsagers Vedkommende at foretage Verifikationsforsøg, som man ikke selv har kunnet overkomme. Koncentration om Studiet af en enkelt Aarsag maa desuden bevirke, at de Resultater, man kommer til, i første Omgang bliver ensidige og ufuldstændige. Men det vil ikke forhindre, at de udgør et solidt og værdifuldt Grundlag for fremtidig Forskning. Og da de fleste socialvidenskabelige Værker for Øjeblikket er fulde af uverificerede Hypoteser, medens alvorlige Forsøg paa at verificere saadanne Hypoteser er overmaade sjældne, vilde det sikkert i hvert Fald foreløbig være gavnligt, om Forskerne paalagde sig selv den Disciplin aldrig at formulere en ny Kausalhypotese paa Tryk, uden at de samtidig yder et anstændigt Bidrag til dens Verifikation.

Paa mange socialvidenskabelige Omraader er en Verifikation imidlertid af praktiske Grunde en meget vanskelig Sag. I Tingstens Tilfælde vilde en virkelig gennemført Verifikation forudsætte, at Socialdemokratiet i en Række andre Lande blev gjort til Genstand for en Undersøgelse, der for hvert enkelt Lands Vedkommende var lige saa grundig og omfattende som den, Tingsten har foretaget i Sverige. Man kan ikke begrunde Resultater, der med nogen Ret skal kunne kaldes definitive, ved blot at henvise til en summarisk Undersøgelse af Forholdene i andre Lande. Man kan ikke ved Benyttelsen af udenlandsk Materiale stille ringere Krav til Dokumentationens Præcision og Materialets Repræsentativitet end dem, Tingsten saa mønsterværdigt har opfyldt for det svenske Materiales Vedkommende. Men den socialvidenskabelige Forskning er ikke saaledes organiseret, at en Forsker har Mulighed for at foretage Undersøgelser af det paakrævede Omfang i noget andet Land end hans eget, og det er nok endda sjældent, at dette sidste har været muligt. Det vilde maaske under disse Omstændigheder være bedst, om Socialvidenskaberne paa Omraader, hvor saadanne Vanskeligheder gør sig gældende, foreløbig helt afholdt sig fra at forske efter Aarsager og blot bestræbte sig for at konstatere Kendsgerninger, der ligger indenfor hver enkelt Forskers Rækkevidde. Dette behøver ikke at hindre, at man dog fortrinsvis interesserer sig for at indsamle Materiale, der kan ventes at faa Betydning for en eventuel fremtidig Kausalforskning. Efter at Tingstens Bog nu

foreligger, vilde man i Danmark næppe kunne yde noget mere værdifuldt Bidrag til Videnskabens Fremme paa disse Omraader end ved at skrive en tilsvarende Bog om det danske Socialdemokrati. Sandsynligheden taler for, at et saadant Foretagende i det store og hele vilde virke som en Gentagelse af Tingstens Bog, men dette bør paa ingen Maade virke afskrækkende. En Række af saadanne Gentagelser er netop det uundværlige Grundlag for en solid induktiv Forskning. Man vil indlægge sig langt større Fortjeneste af Videnskaben ved en saadan Gentagelse end ved at udspekulere et hvilket som helst Antal originale Kausalhypoteser, som man er ude af Stand til at verificere.

De Resultater, Tingsten kommer til i sit Arbejde, kan sammenfattes saaledes, at marxistisk Tankegang i Aarenes Løb har spillet en stedse ringere Rolle i det svenske Socialdemokrati, indtil de sidste Spor af Marxismen nu praktisk talt kan siges at være forsvundet. Dette paavises ved en Skildring af Partiets successive Standpunkter overfor de vigtigste af de Spørgsmaal, det har haft at tage Stilling til, nemlig Socialiseringsproblemet, Spørgsmaalet om Demokrati som Middel eller som Maal, Forsvarsspørgsmaalet, Standpunktet overfor Kirke og Religion, Afholdsspørgsmaalet og Bedømmelsen af den kooperative Bevægelse. En uomtvistelig og dybtgaaende Ændring i Partiets Holdning er paa alle disse Omraader godtgjort af Tingsten. Men man har fra socialdemokratisk Side ofte været uvillig til at indrømme, at der har fundet nogen Forandring Sted. Man har gerne villet hævde, at de Standpunkter, Socialdemokratiet paa et givet Tidspunkt indtog, i alt væsentligt var det samme, som det bestandig havde indtaget lige siden Bevægelsens første Begyndelse i 1880'erne. Dette kan for en Del bero paa, at Partiets ledende Mænd selv har været hildet i Illusioner paa dette Punkt. »Flertalet av de nuvarande ledarna ha i sin ungdom varit utpräglade marxister; sannolikt ha de icke gjort klart för sig, att de upphört att vara det; den traditionella marxistiska fraseologien har framstått som ett naturligt uttrycksmedel vid tillfällen, da framtidslinjer tecknas och stora perspektiv upprullas« (I, 387).

Til Opretholdelse af Illusionen baade hos Partiets Ordførere og hos deres Publikum har bidraget, at man ofte vedblev at bruge Partiets gamle Slagord, idet man blot i Stilhed gav dem en ny Betydning, som svarede til Partiets ændrede Standpunkt. Saaledes

vedblev man længe at tale om Revolution og erklærede herved at forstaa ikke en voldelig Omvæltning, men den successive Omdannelse af Samfundet ved demokratiske Midler, som Socialdemokratiet faktisk arbejdede paa (II, 63). Ordet Socialisering betød oprindelig Samfundets Overtagelse af Produktionsmidlerne og Ordet Socialisme den Tilstand, som derefter vilde opstaa, men efterhaanden kom man ind paa at betegne det socialpolitiske Reformarbejde indenfor det kapitalistiske Samfunds Rammer som Socialisering og de deraf resulterende Forbedringer som Socialisme (I, 354 og 381). En lignende Betydningsforskydning har fundet Sted m. H. t. Ordet »folkhem«, der først blev taget i Brug som Betegnelse for Partiets Fremtidsmaal og derefter er blevet anvendt som Betegnelse for de Tilstande, der allerede ved Socialdemokratiets Arbejde er indført i Sverige (I, 325 og 386). Saadanne Betydningsforskydninger foregaar ikke paa den Maade, at et Ords ny Betydning med ét Slag fortrænger det gamle. Forholdet er snarere det, at Ordene gennem en længere Periode er beheftet med en vag Tvetydighed, saaledes at baade den, der bruger dem, og den, der hører dem, efter Behag kan forstaa det ene eller det andet ved dem. Ikke alle Partimedlemmer har været lige hurtige til at opgive Partiets oprindelige marxistiske Synspunkter, og den Fare for Splittelse, som derved maatte opstaa, har øjensynlig i betydelig Grad kunnet modvirkes ved Brugen af tvetydige Slagord, som tillod begge Fløje indenfor Partiet at tro, at det var deres Mening, der blev udtrykt. En lignende Betydning har det haft, at man i mange Tilfælde ved Partiets Kongresser vægrede sig ved at ændre Partiprogrammet saaledes, at det blev bragt i Overensstemmelse med Partiets aktuelle Politik (I, 372 ff., II, 322 ff., 364, 367).

Det er under disse Omstændigheder overraskende, at Udarbejdelsen og Udgivelsen af Tingstens Bog har kunnet finansieres af selve det svenske Socialdemokrati. Bogens to Bind er Led af et til ti Bind planlagt Værk *Arbejderklassens historie*, hvor forskellige Sider af dette Emne skal behandles af forskellige Videnskabsmænd. Det fremhæves udtrykkelig, at hver Forfatter indenfor sit Afsnit af Værket har haft Frihed til at behandle sit Emne, som han finder rigtig. Men naar man ved, hvor uvilligt Socialdemokratiet har været til at indrømme aabent Brud med sine Traditioner, maa man dog formode, at Tingstens klare Belysning af dette Brud ikke kan have undgaaet at vække Mishag indenfor Partiet. Det er da et Tegn paa det svenske Demokratis Sundhed, at et Værk af denne Art alligevel har kunnet blive til paa den angivne

Maade. Korrekt Oplysning om faktiske politiske Forhold er uden Tvivl i det lange Løb en Forudsætning for Demokratiets Existens. Man har i Amerika ment at maatte se en Fare for Demokratiets Fremtid i den Omstændighed, at selve den demokratiske offentlige Mening ofte netop paa disse Omraader viser Tendens til at sætte Universiteter og Skoler under Censur. (Lynd, *Middle town in Transition*, New York 1937, S. 238, Note 47).

Det kunde naturligvis være nyttigt ogsaa at gøre andre Partier end Socialdemokratiet og andre Fænomener i det politiske Liv end de specielle Partidannelser til Genstand for objektiv videnskabelig Undersøgelse. Men det maa fremhæves, at selv om det kun er et enkelte Parti, der studeres, er det Samfundet som Helhed, der profiterer af en saadan Undersøgelse — forudsat, at den virkelig er præget af videnskabelig Objektivitet, saaledes som Tingstens Bog er det. Mon det skulde være for optimistisk at haabe, at »Institutet for Historie og Samfundsøkonomi« kunde paatage sig at udarbejde en tilsvarende Bog om det danske Socialdemokrati?
